

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Bygningmæssige forhold mv.....	5
2.1. Celler.....	6
2.2. Toilet- og bade faciliteter	6
2.3. Gangareal	8
2.4. Kondirum og værksted	9
2.5. Gårdtursareal.....	10
3. Arbejde, fritid og undervisning.....	11
3.1. Arbejde	11
3.2. Undervisning.....	12
3.3. Fritid.....	13
3.4. Fællesskab	15
3.5. Sammenfatning vedrørende arbejde, undervisning, fritid og fællesskab .	18
4. Lægebetjening mv.	19
5. Belægning mv.....	21
6. Andre forhold	22
6.1. Forplejning	22

6.2.	Købmand	24
6.3.	Fjernsyn	24
6.4.	Vaskemaskiner og køleskabe.....	26
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	26
6.6.	Talsmandsordning	30
6.7.	Aviser og bøger	32
6.8.	Samarbejde med sociale myndigheder	36
6.9.	Vold mv.....	36
6.10.	Præst m.fl.	36
6.11.	Selv mord og selvmordsforsøg.....	37
6.12.	Egne genstande mv.	37
6.13.	Information af de indsatte og kontaktpersonordningen.....	38
 7. Samtaler med indsatte		39
 8. Gennemgang af rapporter		40
8.1.	Håndjern	40
8.1.1.	Indledning	40
8.1.2.	Retsgrundlag	41
8.1.3.	Betingelser	41
8.1.4.	Begrundelse.....	42
8.1.5.	Magtanvendelse.....	44
8.1.6.	Kompetence mv.....	44
8.1.7.	Lægetilsyn.....	46
8.1.8.	Ophør og varighed	46
8.1.9.	Klagevejledning.....	47
8.2.	Anbringelse i observationscelle.....	47
8.2.1.	Indledning	47
8.2.2.	Retsgrundlag mv.	47

8.2.3.	Betingelser	48
8.2.4.	Begrundelse.....	49
8.2.5.	Kompetence mv.....	51
8.2.6.	Undersøgelse af den indsatte person.....	53
8.2.7.	Lægetilkald og lægetilsyn	55
8.2.8.	Tilsyn ved personalet.....	57
8.2.9.	Ophør og varighed	58
8.2.10.	Klagevejledning.....	58
8.3.	Sikringscelleanbringelse.....	59
8.3.1.	Indledning	59
8.3.2.	Retsgrundlag mv.	59
8.3.3.	Betingelser	60
8.3.4.	Begrundelse mv.....	61
8.3.5.	Magtanvendelse.....	61
8.3.6.	Kompetence mv.....	61
8.3.7.	Undersøgelse for genstande mv.	63
8.3.8.	Fiksering.....	63
8.3.9.	Lægetilkald og lægetilsyn	65
8.3.10.	Fast vagt	67
8.3.11.	Ophør og varighed af anbringelse og fiksering	69
8.3.12.	Klagevejledning.....	70
9.	Opfølgning.....	71
10.	Underretning.....	71

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere den 11. november 2004 inspektion af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Vridsløselille. Til stede under inspektionen var blandt andre fængselsinspektøren, vicefængselsinspektøren og fængselsfuldmægtigen i Statsfængslet i Vridsløselille samt afdelingslederen for arrestafdelingen. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Inspektionen den 11. november 2004 bestod i samtaler med arrestafdelingens ledelse og samarbejdsudvalg, en rundgang i arrestafdelingen, samtale med en repræsentant for afdelingens indsatte (afdelingstalsmanden) om generelle forhold og en samtale med en enkelte indsat. Under min afsluttende samtale med arrestafdelingens ledelse forelagde jeg afdelingstalsmandens klager for ledelsen, og jeg har efterfølgende sendt den indsatte et brev med svar på klagerne. I den forbindelse bad jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om at underrette mig om en besvarelse på et enkelt klagepunkt fra afdelingstalsmanden, og jeg modtog herefter et brev af 31. marts 2005 fra direktoratet. Enkelte af de punkter som afdelingstalsmanden fremkom med, er afsluttet i mit brev til den indsatte, mens de øvrige punkter er medtaget de relevante steder i gennemgangen nedenfor. Den anden indsatte som jeg havde samtale med, har tillige modtaget et brev med svar på sine klager.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arrestafdelingen i Statsfængslet i Vridsløselille og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger til de faktiske forhold som den foreløbige rapport måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger fra myndighederne.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Arrestafdelingen i Statsfængslet i Vridsløselille bebor en etage i en af fængslets fem fløje, og afdelingen svarer således bygningsmæssigt i vidt omfang til fængslets øvrige afdelinger.

Der er 20 celler i afdelingen fordelt på begge langsider af cellegangen hvor der også er toilet- og badefaciliteter, vaskerum, køkken, småfagsværksted og kondirum. Derudover blev det oplyst at afdelingen har et par celler til rådighed i isolationsafdelingen (A.1.). De ekstra celler benyttes dels til indsatte i frivillig isolation, dels som bufferceller i forbindelse med overbelægning.

Samtlige celler i arrestafdelingen er enkeltmandsceller.

I tilknytning til afdelingen er et gårdtursareal. Derudover har afdelingen adgang til fængslets besøgsfaciliteter, gymnastiksalen, købmanden og kan i øvrigt også anvende fængslets observations- og sikringsceller. Endvidere betjener fængslets sygeafdeling arrestafdelingen.

Det blev oplyst at afdelingen flyttede til sin nuværende beliggenhed (A.2.) i november 2003 i forbindelse med en større rokering i fængslet. Den cellegang som nu huser arrestafdelingen, blev tidligere benyttet af fængslets Kongens Ø-afdeling.

Afdelingen var overordnet set i pæn vedligeholdelsesstand. Det blev oplyst at afdelingens lokaler blev renoveret og malet i forbindelse med ibrugtagningen som Kongens Ø-afdeling i slutningen af 1990'erne.

Der er intet undervisningslokale i afdelingen. Det blev oplyst at undervisningen foregår som eneundervisning på de indsattes celler.

Der er desuden intet fælles opholdsrum i afdelingen.

På tidspunktet for inspektionen foregik der intet værkstedsarbejde i afdelingen. Der var i stedet opstillet en kondicykel i værkstedet til brug for de indsatte.

2.1. Celler

I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg efter eget valg cellerne 41, 53 og 64.

Cellerne er 7,5 m². De er standardmæssigt møbleret med sovebriks, skrivebord, stol, klædeskab, tv-bord, opslagstavle og boghylder. Der er en loftslampe og en arkitektlampe. Inventaret er ikke nyt, men i nogenlunde stand.

På cellerne er en vask med koldt og varmt vand. På væggen bag vasken er opsat fliser eller aluminium og et lille spejl. Der er endvidere køleskab på cellerne. Radiatoren er placeret under vinduet som er forholdsvis stort og lavtsiddende. Der er gardiner for vinduerne.

Cellerne er hvidmalede. Gulvene er de fleste steder belagt med lyst linoleum. Celle 64 havde dog lyst trægulv. Det blev oplyst at cellen tidligere blev benyttet som sekretærkontor, og at gulvbelægningen i den forbindelse blev skiftet.

De besigtigede celler var pænt vedligeholdt.

2.2. Toilet- og badefaciliteter

Der er et toilet- og et baderum på gangen, hver med to kabiner. Foruden bruser er der spejl og en lille bæk i brusekabinerne. I toiletkabinerne er der håndvask med spejl over. Der var endvidere rensesvæske, flydende sæbe og beholdere til papirhåndklæder.

De indsattes talsmand klagede over at der groede skimmelsvamp i baderummet, og at pudset på væggene i toiletrummet smuldrede. I forbindelse med besigtigelsen af toilet- og baderummene bemærkede jeg at der under loftet og på den øverste del af væggene i brusekabinerne var fugtskader, og at en del af pudset i den ene toiletkabine var porøst og boblede ud fra væggen. Afdelingens ledelse tilkendegav at ville undersøge skaderne.

Toilet- og baderummene var i øvrigt i god stand.

Jeg beder om underretning om resultatet af undersøgelserne af skaderne i toilet- og baderummene.

Som nævnt ovenfor var der renevæske ved toiletkabinerne.

Forud for inspektionen har jeg modtaget en ajourført besvarelse fra arrestafdelingen af en spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthusene. Heri er det oplyst at renevæske forudsættes tilgængelig i afdelingens toiletter, og at en vejledning er tilgængelig.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at renevæsken var blevet sat op for nylig i arrestafdelingen. Ledelsen er i tvivl om hvordan ordningen fungerer idet det ikke er indtrykket at der i samme omfang som tidligere anvendes sprøjter. Det blev oplyst at der i 2004 (indtil inspektionstidspunktet) blev fundet 4 sprøjter og 2 kanyler.

Jeg går ud fra at det løbende tjekkes om der på afdelingens toiletter er renevæske og vejledning i brug af væsken.

2.3. Gangareal

Cellegangen er bred og forekommer rummelig og veloplyst. I den ene ende af gangen er en telefonboks. På væggen er der en opslagstavle hvor der bl.a. hang opslag om undervisning, konditionstræning og tøjvask. Der stod enkelte grønne planter som trængte til omsorg. Gangen var i øvrigt tom. Det blev oplyst at gangarealet kun benyttes til gennemgang.

Jeg bemærkede i forbindelse med inspektionen at gangen efter min opfattelse er så rummelig at den vil kunne danne ramme om diverse fællesaktiviteter for afdelingens indsatte og dermed til dels erstatte et fælles opholdsrum. Gangen er således tilstrækkeligt bred til at der kan opstilles f.eks. stole eller sofaer, billardbord mv. som det sker i andre fængsler og arresthuse. Ved en sådan udnyttelse af gangarealet kunne der til en vis grad kompenseres for at de indsatte ikke tilbydes fællesaktivitet i form af værkstedsarbejde og kun i meget begrænset omfang gives mulighed for anden beskæftigelse i dagens løb, jf. nærmere herom under pkt. 3.3. og 3.5.

Afdelingens ledelse anførte hertil at brandmyndighederne har modsat sig at der placeres genstande i cellegangen. Ledelsen tilkendegav endvidere at det efter ledelsens opfattelse ville medføre ordens- og sikkerhedsmæssige problemer at give de indsatte mulighed for at benytte gangarealet som opholdsrum. Ledelsen henviste herunder bl.a. til at det formentlig, hvis de indsatte var vant til at kunne benytte gangarealet, ville volde problemer at gøre de indsatte forståeligt at det er nødvendigt at aflukke arealet når afdelingen huser indsatte som endnu ikke har været fremstillet i retten/endnu ikke er varetægtsfængslet (af afdelingen benævnt ”overnattere”).

De indsattes talsmand fremførte over for mig et ønske om at der bliver mulighed for at spille billard og bordtennis på gangarealet.

Gangarealerne er meget brede og som jeg også tilkendegav under inspektionen er gangen så rummelig at den vil kunne danne ramme om diverse fællesaktiviteter. Der er i arrestafdelingen et påtrængende behov for at der i en eller anden form tilbydes de indsatte en mulighed for fællesskab. Jeg er opmærksom på det af ledelsen oplyste om at brandmyndighederne har modsat sig at der placeres genstande i gangen. Jeg beder om nærmere oplysning om brandmyndighedernes tilkendegivelse vedrørende gangarealet, herunder oplysning om hvorvidt brandmyndighederne har modsat sig placering af enhver genstand, så som for eksempel placering af et bordtennisbord (som kan klappes sammen) og/eller opsætning af en darttavle. Jeg er også opmærksom på at ordens- og sikkerhedsmæssige forhold må overvejes i forbindelse med etablering af fællesskab på gangarealet. Jeg forestiller mig ikke at alle indsatte samtidig skal have adgang til fællesskab. Hvem der kan deltage i sådant fællesskab må bero på en konkret vurdering i de enkelte tilfælde.

2.4. Kondirum og værksted

Afdelingen råder over et kondirum hvor der er opstillet en multmaskine. På væggen hænger vejledninger i brug af maskinen.

Som tidligere nævnt var der endvidere på tidspunktet for inspektionen opstillet en kondicykel i det i øvrigt ubenyttede værksted.

Kondirum og værksted har samme mål som de indsattes celler. Lokalerne kan begge benyttes af to indsatte ad gangen.

Under inspektionen oplyste ledelsen at det overvejes f.eks. at tage værkstedet i brug som fælles undervisningslokale med henblik på at opnå en bedre udnyttelse af de undervisningstimer som afdelingen har til rådighed.

Jeg beder om underretning om resultatet af overvejelserne vedrørende brugen af værkstedet som undervisningslokale.

2.5. Gårdtursareal

Arrestafdelingens gårdtursareal er rummeligt. Arealet er afgrænset dels af fængslets mure dels ved hjælp af hegn. Der er en boldbane med fodboldmål, et par små læskure, to griller og enkelte havestole og bord/bænkesæt. Boldbanen er belagt med groft sand. Resten af arealet er hovedsageligt dækket af græs som dog på tidspunktet for inspektionen mange steder var slidt af.

Afdelingstalsmanden klagede over at gårdtursarealet var i ringe stand, herunder at der var store sten i boldbanen og ujævnheder i græsbelægningen. Talsmanden fremførte et ønske om at de indsatte får mulighed for at istandsætte arealet, og bad endvidere om et større eller et ekstra læskur.

Afdelingens ledelse oplyste at der er planer om at etablere et arbejdsprojekt for de indsatte med istandsættelse af afdelingens gårdtursareal i foråret 2005. Projektet vil indbefatte etablering af løbebane, læskur og flisebelægning.

Under henvisning til planerne om istandsættelse af afdelingens gårdtursareal i foråret 2005 og idet jeg går ud fra at istandsættelsen er påbegyndt, foretager jeg ikke mere i anledning af gårdtursarealets stand.

Jeg beder dog for god ordens skyld om en nærmere orientering om projektets indhold, herunder om hvornår projektet blev igangsat og – såfremt projektet ikke allerede er afsluttet – hvornår projektet forventes afsluttet.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arbejdet i arrestafdelingen er celloarbejde. Derudover er der en gangmand i afdelingen.

I arrestafdelingen er der som nævnt under pkt. 2 og pkt. 2.4. et småfagsværksted hvor der er mulighed for at to til tre indsatte kan være beskæftiget. Som det dog ligeledes fremgår af pkt. 2. foregik der på tidspunktet for inspektionen intet værkstedsarbejde i afdelingen.

Beskæftigelsen i afdelingen hører under fængslet, og det er således værkmeesteren der skal sørge for arbejde til afdelingen. I fængslet i øvrigt er der fuld beskæftigelse.

De indsatte er låst inde i arbejdstiden.

I det ajourførte spørgeskema som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, er det anført at det beklageligvis er svært at skaffe arbejde til de indsatte i arrestafdelingen, og denne oplysning blev bekræftet af ledelsen under inspektionen. Det blev således oplyst af ledelsen at der stort set ikke havde været beskæftigelse til de indsatte siden åbningen af arrestafdelingen i november 2003 hvilket ledelsen anser som et stort problem som man er opmærksom på. Det er ledelsens ønske at problemet med utilstrækkelig beskæftigelse for arrestafdelingens indsatte løses ved etablering af en værkstedsbarak på fængslets areal.

Under mit møde med samarbejdsudvalget blev arbejdssituationen i arrestafdelingen ligeledes drøftet. Det blev under dette møde anført at de indsatte keder sig meget under deres ophold i arrestafdelingen, og at det bremser de indsattes udvikling at de ikke kan tilbydes noget arbejde under opholdet. Det blev desuden anført at det er et generelt problem at de indsatte ikke kan få tilbud om relevant og meningsfuldt arbejde.

Også talsmanden klagede over de manglende muligheder for arbejde og anden aktivitet i arrestafdelingen og oplyste at de fleste indsatte opholder sig på deres celle det meste af dagen uden arbejde eller mulighed for anden aktivitet. Talsmanden anførte hertil at de manglende muligheder for aktivitet – både i arbejdstiden og i fritiden – skaber frustration blandt de indsatte. Talsmanden fremsatte i denne forbindelse – ligesom ledelsen – et ønske om at få et værksted til arrestafdelingen eller en arbejdsbarak.

I forbindelse med sagen vedrørende inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille har Direktoratet for Kriminalforsorgen den 17. maj 2005 blandt andet oplyst at der for så vidt angår den anlægsbevilling som direktoratet råder over i 2005, er bevilliget midler til nødvendige og akutte projekter vedrørende blandt andet beskæftigelsen af de indsatte og opfyldelse af påbud fra Arbejdstilsynet.

Jeg beder om nærmere oplysning om hvorvidt de akutte projekter vedrørende blandt andet beskæftigelsen af de indsatte i statsfængslet tillige omfatter de indsatte i arrestafdelingen.

Om de manglende muligheder for arbejde i arrestafdelingen henviser jeg til mine bemærkninger under pkt.3.5. nedenfor.

3.2. Undervisning

Arrestafdelingen er tildelt 216 undervisningstimer om året. Under inspektionen blev det oplyst at der er undervisning 4 timer om ugen. Ifølge arrestafdelingens besvarelse af spørgeskemaet, jf. ovenfor pkt. 2.2., udnyttes alle de bevilgede timer. Undervisningstilbuddene omfatter først og fremmest dansk og matematik. Undervisningen foregår som enkeltmandsundervisning på cellen.

Arrestafdelingens husorden indeholder ingen oplysninger om undervisningstilbud.

Fra en inspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, er jeg bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt der har fundet en vurdering sted af undervisningsforholdene i arrestafdelingen.

Jeg beder endvidere arrestafdelingen om at oplyse nærmere om undervisning af isolerede indsatte og udlændinge.

Under pkt. 2.4. ovenfor har jeg, som det fremgår, bedt om underretning om resultatet af overvejelserne vedrørende brugen af værkstedet som undervisningslokale. Såfremt det er besluttet at anvende værkstedet til undervisningslokale, beder jeg tillige arrestafdelingen om at oplyse om afdelingen har overvejet at opstille pc('er) i lokalet til undervisningsbrug.

Om arrestafdelingens undervisningstilbud henvises i øvrigt til mine bemærkninger under pkt.3.5. nedenfor.

For så vidt angår spørgsmålet om information til de indsatte om undervisning henviser jeg til pkt.6.13.

3.3. Fritid

De indsatte kan ifølge husordenen træne i tidsrummet mellem kl. 10.00 og kl. 20.00 en gang om dagen. Denne træning kan enten ske i kondirummet (hvor der som nævnt er en

multimaskine) eller på kondicyklen i værkstedet. De indsatte kan træne sammen to og to. Ifølge husordenen skal tilmelding ske til personalet.

Derudover er der mulighed for gårdtur og cellefællesskab efter arbejdstids ophør.

Under mit møde med samarbejdsudvalget blev det i forbindelse med drøftelserne om arrestafdelingens arbejdsmæssige situation nævnt at de indsatte fritidsmuligheder er begrænset på grund af pladsforholdene i arrestafdelingen.

Om muligheden for mere aktivitet på gangarealet oplyste ledelsen under den afsluttende samtale at det ville være meget ressourcekrævende for personalet hvis der blev mulighed herfor. Dette skyldes at de indsatte som er varetægtsfængslet i isolation, og de personer som endnu ikke har været fremstillet i retten ("overnattere"), skal holdes fuldstændig adskilt fra de øvrige indsatte.

Som nævnt under pkt. 3.1. klagede talsmanden over de manglende muligheder for aktivitet i arrestafdelingen. Som eksempler på ønskelige aktiviteter nævnte talsmanden et ekstra kondirum (med f.eks. løbebånd og romaskine), mulighed for at benytte fængslets gymnastiksal og motionsrum, en ekstra gårdtur i weekenden, mulighed for fællesskab på cellerne fra kl. 12.00 i weekenderne og for at kunne spille bordtennis og billard.

Under den afsluttende samtale med ledelsen fremlagde jeg talsmandens ønsker om yderligere aktivitet i hverdagen og weekenden. Ledelsen oplyste i den forbindelse at der har været indledende drøftelser om aktivitet i sportshallen og mulighed for fælles konditionstræning til hverdag. Et tilbud til de indsatte om at kunne benytte hallen er efter ledelsens opfattelse at foretrække frem for indkøb af løbebånd eller romaskine. Derudover oplyste ledelsen at man er indstillet på at overveje muligheden for en ekstra gårdtur i weekenden.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om resultatet af drøftelserne vedrørende aktivitet i sportshallen og muligheden for fælles konditionstræning på hverdage.

Idet jeg går ud fra at ledelsen (på baggrund af det oplyste under inspektionen) har overvejet muligheden for en ekstra gårdtur i weekenden, beder jeg desuden om oplysning om resultatet af overvejelserne herom.

Om fritidstilbuddene i øvrigt henviser jeg til mine bemærkninger under pkt. 3.5. nedenfor.

3.4. Fællesskab

Ifølge husordenen kan de indsatte have cellefællesskab. Cellefællesskabet er kun for to personer og gælder for tidsrummet 16.00-20.30. Ifølge husordenen foregår cellefællesskab for låste døre. Under inspektionen blev det oplyst at dørene er åbne om eftermiddagen dog således at dørene låses af når der er ”overnattere” i afdelingen.

Herudover er der som nævnt mulighed for at benytte motionsrummet og kondicyklen i værkstedet. Der er også fællesskab under gårdtur – ifølge husordenen på alle ugens dage. Det fremgår ikke af husordenen inden for hvilke tidsrum gårdturen afvikles, men der henvises til en særskilt gårdtursplan.

Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 16. juli 2002 regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrdeslovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes, så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygningsmæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fælles-

skab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Direktoratet har foretaget en gennemgang og sammenholdelse af arresthusenes og arrestafdelingernes fællesskabsregler og har givet tilbagemeldinger til flere, men endnu ikke til alle arresthuse.

På forespørgsel under inspektionen oplyste ledelsen at arrestafdelingen ikke har indsendt afdelingens lokale retningslinjer om fællesskab til Direktoratet for Kriminalforsorgen idet arrestafdelingen (fængslet) ikke havde modtaget en anmodning fra direktoratet herom. Ledelsen oplyste dog at man var bekendt med at retningslinjerne skal sendes til direktoratet, og at ledelsen snarest ville beskrive afdelingens fællesskabsregler (efter drøftelse med personalet i afdelingen) og sende disse til direktoratet til godkendelse.

Under ombudsmandens møde med direktoratet den 23. februar 2005 bekræftede direktoratet at det skyldes en fejl at direktoratet ikke havde modtaget fællesskabsreglerne fra arrestafdelingen (hvilket skyldtes at afdelingen ikke havde eksisteret kontinuerligt). Direktoratet oplyste desuden at spørgsmålet var blevet drøftet med arrestafdelingen, og at reglerne nu var under udarbejdelse.

Som jeg tilkendegav under inspektionen, er det efter min opfattelse beklageligt at der ikke på tidspunktet for inspektionen var udarbejdet retningslinjer for fællesskab i arrestafdelingen. Under henvisning til oplysningerne fra direktoratet under mødet den 23. februar 2005 foretager jeg mig imidlertid ikke mere i den anledning, og jeg går ud fra at der nu er udarbejdet retningslinjer for fællesskab i arrestafdelingen.

Jeg beder dog for god ordens skyld direktoratet om underretning om direktoratets godkendelse af arrestafdelingens retningslinjer for fællesskab og beder om kopi af de endelige retningslinjer.

Om mulighederne for fællesskab henviser jeg i øvrigt til mine bemærkninger under pkt. 2.3. ovenfor og pkt.3.5. nedenfor.

3.5. Sammenfatning vedrørende arbejde, undervisning, fritid og fællesskab

Under den afsluttende samtale med ledelsen gjorde jeg opmærksom på at arrestafdelingens største problem efter min opfattelse er at der ikke kan skaffes arbejde til de indsatte i afdelingen, og at de indsatte som følge heraf opholder sig meget på cellerne. Jeg anførte at arrestafdelingen som kompensation for den manglende beskæftigelse burde overveje på anden måde at udvide de indsattes muligheder for fællesskab og undervisning.

Som det også fremgår af pkt. 3.1., er ledelsen opmærksom på problemet med at skaffe arbejde til de indsatte i afdelingen.

Vedrørende gangarealet og fællesskab på gangen tilkendegav ledelsen under inspektionen, jf. pkt. 2.3 og 3.3., at det efter ledelsens opfattelse vil medføre ordens- og sikkerhedsmæssige problemer at give de indsatte mulighed for at benytte gangarealet som opholdsrum, og at det vil være meget ressourcekrævende for personalet at tillade fællesskab på gangen, jf. pkt. 3.3.

Jeg har noteret mig at ledelsen er opmærksom på problemet med at skaffe arbejde til de indsatte i afdelingen.

Jeg har desuden noteret mig ledelsens bemærkninger om sikkerheds- og personalemæssige forhold mv. der kan vanskeliggøre mulighederne for at have fællesskab på gangarealet.

Jeg er endvidere opmærksom på at de økonomiske rammer, de bygningsmæssige forhold og belægningssituationen begrænser mulighederne for blandt andet at udvide fællesskabsaktiviteterne.

Jeg er imidlertid af den opfattelse at det er vigtigt – særlig i et tilfælde som det foreliggende hvor der som oplyst under inspektionen stort set ikke har været beskæftigelse til de indsatte siden åbningen af arrestafdelingen i november 2003 – at kompensere for den manglende beskæftigelse. Jeg henviser desuden til at indsatte som ønsker beskæftigelse, men som ikke kan tilbydes dette, er låst inde på cellerne i arbejdstiden, jf. pkt. 3.1.

Jeg henstiller derfor til arrestafdelingen (og Direktoratet for Kriminalforsorgen) at overveje hvilke muligheder der er for at kompensere for den manglende beskæftigelse. Jeg henviser her f.eks. til muligheden for øget fællesskab – for eksempel cellefællesskab i løbet af dagen – og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsaktiviteterne, jf. også pkt. 3.3. om muligheden for fælles konditionstræning på hverdage og aktivitet i sportshallen.

Jeg henstiller desuden til arrestafdelingen (og Direktoratet for Kriminalforsorgen) at overveje og undersøge mulighederne for en udvidelse af undervisningstilbuddene til de indsatte i afdelingen.

Jeg beder om at få oplysning om hvad der sker i anledning af mine henstillinger.

4. Lægebetjening mv.

Statsfængslet i Vridsløselilles sundhedspersonale betjener også de indsatte i arrestafdelingen.

Det fremgår af det spørgeskema som arrestafdelingen har udfyldt forud for inspektionen, at betjeningen foregår i de faciliteter som findes i fængslets sygeafdeling, og at der er adgang til læge mandag, onsdag og fredag (5 timer pr. gang). Sygeplejerske er til rådighed på alle hverdage fra kl. 7.00 til 16.00 samt ved tilkaldevagt fra kl. 16.00 til 22.00. Der er tillige en tandlæge tilknyttet fængslet.

Arrestafdelingen (fængslet) er tilfreds med lægebetjeningen.

Lægejournaler opbevares i sygeafdelingen i et aflåst metalarkiv. Det er alene sundhedspersonalet og en betjent (af fængslet kaldet sygebetjent) der har adgang til journalerne.

Medicin opbevares ligeledes i et aflåst skab (et mindre skab der er placeret i et større aflåst skab). Der føres regnskab med metadonen. Den medicin som ikke bliver brugt, bliver anbragt i en speciel bøjte og leveret tilbage til apoteket.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes med fenemal, metadon eller temgesic, og nedtrapningen sker efter aftale med den indsatte. Hvis en stofmisbruger er omfattet af en amtskommunal behandlingsplan, fortsætter behandlingen i arrestafdelingen. Ved løsladelse af stofmisbrugere aftales en handleplan for den enkelte med amtet/kommunen.

Fængslets psykolog betjener ligeledes arrestafdelingen. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet har 8 timers psykologbistand om ugen til hele fængslet og arrestafdelingen. Det blev hertil oplyst at psykologen bruger meget af sin tid på arrestafdelingen, og at fængslet (og arrestafdelingen) generelt mangler timer til psykologbistand.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til at det anførte om at fængslet og arrestafdelingen mangler timer til psykologbistand.

5. Belægning mv.

Arrestafdelingen har kapacitet til 22 indsatte hvilket inkluderer at afdelingen (efter aftale med Direktoratet for Kriminalforsorgen) som nævnt under pkt. 2. gør brug af et mindre antal pladser på afdeling A.1.

Af en belægningsoversigt (dateret den 5. november 2004) som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, fremgår det at der den 5. november 2004 var 26 indsatte i arrestafdelingen, fordelt med 21 varetægtsarrestanter og 5 afsonere.

Så vidt jeg forstår ovenstående havde arrestafdelingen den 5. november 2004 (dateringen af belægningsoversigten) en overbelægning. Jeg går ud fra at det ikke sjældent forekommer at der er overbelægning i arrestafdelingen. Jeg beder derfor om oplysning om hvilke celler/rum arrestafdelingen anvender ved overbelægning.

Arrestafdelingen oplyste at afdelingen alene har kvindelige indsatte som ”overnatter”.

Arrestafdelingen har kun sjældent unge (15-17-årige) indsatte. Inden for det seneste år (forud for inspektionen) har der alene været en enkelt indsat under 18 år (som ”overnatter”).

Arrestafdelingen har tillige narkomaner som enten nedtrappes eller fortsætter en behandling i afdelingen, jf. pkt. 4.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

De indsatte i arrestafdelingen har delvis selvforplejning, det vil sige at arrestafdelingen får den varme mad til de indsatte fra produktionskøkkenet i Statsfængslet i Jyderup, og de indsatte sørger selv for morgenmad og frokost. Til indkøb af morgenmad og frokost (hos fængslets købmand) modtager de indsatte kostpenge fra arrestafdelingen.

Under min samtale med afdelingstalsmanden klagede han over den varme mad. Han anførte at den varme mad er uappetitlig, at alle retterne smager ens og har den samme eftersmag, og at maden ikke er varieret. Afdelingstalsmanden oplyste desuden er der bliver varmet mad til alle indsatte hver aften, men at mange indsatte ikke spiser den varme mad. Afdelingstalsmanden fremsatte i den forbindelse et ønske om at de indsatte får mulighed for at vælge den varme mad fra og i stedet modtage kostpenge som erstatning for det fravalgte måltid.

Talsmanden oplyste endvidere at de indsatte i november måned fortsat dagligt benyttede muligheden for at grille på de to griller der er opstillet på gårdtursarealet, som alternativ til den upopulære opvarmede mad fra Statsfængslet i Jyderup.

Om den varme mad fremgår det tillige af det spørgeskema som arrestafdelingen har udfyldt forud for inspektionen, at de indsatte ikke er tilfredse med den varme mad.

Under min afsluttende samtale med ledelsen fremlagde jeg klagen over maden. Ledelsen tilkendegav at ville overveje at give de indsatte mulighed for at vælge den varme mad fra.

Jeg beder arrestafdelingen om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Ombudsmandsembedet har generelt behandlet spørgsmålet om forplejningen fra produktionskøkkenerne i Statsfængslet i Jyderup og Statsfængslet i Sdr. Omme. Jeg er bekendt med at der er sket flere forbedringer, og at der løbende arbejdes med kvalitetsudvikling af retterne.

På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende forplejningen (den varme mad) af de indsatte. Dog gør jeg opmærksom på at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Silkeborg har bemærket at arresthuset bør udnytte de fordele dybfrostmaden giver, idet de indsatte kan gives valgmulighed mellem flere forskellige retter hvis man har andre retter i fryseren end den der aktuelt tilbydes på dagen. Fra min inspektion den 8. oktober 2003 af Arresthuset i Hjørring er jeg bekendt med at en sådan fremgangsmåde anvendes i dette arresthus.

Det fremgår af det tilsendte spørgeskema at de indsatte ikke har mulighed for at bestille mad uden for arrestafdelingen.

Herom oplyste afdelingstalsmanden imidlertid under min samtale med ham, at de indsatte kort tid forud for inspektionen havde fået tilsagn om fremover at kunne bestille mad udefra én gang om ugen. Én blandt de indsatte skal være ansvarlig for ordningen.

Under den afsluttende samtale med ledelsen bekræftede ledelsen at bestilling af mad udefra snarest ville blive sat i værk, men at det er en forudsætning for ordningen at den forløber på fornuftig vis.

Efter § 6, stk. 1, i Direktoratet for Kriminalforsorgen cirkulære nr. 127 af 13. november 2003 om forplejningen af indsatte som ikke er omfattet af selvforplejningsordningen i fængsler og arresthuse, skal indsatte i arresthusene have mulighed for med jævne mel-

lemrum gennem arresthuset at købe mad uden for arresthuset. Ordningen der snarest skulle sættes i værk vil således være i overensstemmelse med reglerne herom.

Jeg beder om nærmere oplysning om hvornår ordningen med bestilling af mad udefra blev sat i værk, og oplysning om hvorvidt ordningen har forløbet og fortsat forløber på fornuftig vis.

6.2. Købmand

De indsatte kan som det fremgår af pkt. 2 og pkt. 6.1., handle i købmandsbutikken i fængslet.

Af det tilsendte spørgeskema fremgår at specielle genstande kan – udover hvad fængslets egen købmand kan levere – indkøbes via personalet.

Det blev oplyst fra ledelsen at fængslet har en god købmand, og at der ikke er problemer med købmandens prisniveau. Prisniveauet kontrolleres løbende af fængslet.

6.3. Fjernsyn

De indsatte i arrestafdelingen kan leje et fjernsyn for 30 kr. pr. uge. Ifølge det ajourførte spørgeskema har isolerede varetægtsarrestanter adgang til gratis fjernsyn. Det fremgår desuden heraf at et eventuelt overskud ved udlejning tilfalder fængslets indsatte i forbindelse med arrangementer og lignende.

Under samtalen med afdelingstalsmanden klagede han over at der ikke er indført et loft for den samlede betaling for leje af fjernsyn. Talsmanden anførte i den forbindelse at de indsatte som opholder sig i arrestafdelingen meget længe, samlet kommer til at betale et

forholdsvist højt beløb for leje af fjernsyn. Som eksempel nævnte talsmanden at hvis en person opholder sig i arrestafdelingen i ca. 1 år, vil lejeudgiften være ca. 1500 kr.

Denne klage videresendte jeg til Direktoratet for Kriminalforsorgen til besvarelse og bad samtidig direktoratet om at underrette mig om svaret til talsmanden.

Den 5. april 2005 har jeg modtaget en kopi af direktoratets brev af 31. marts 2004 til talsmanden hvoraf blandt andet følgende fremgår:

”Direktoratet kan oplyse, at der for så vidt angår Københavns Fængsler, arresthusene og arrestafdelingerne, hvor de indsatte er forhindret i at medbringe eget fjernsyn, er fastsat et loft over, hvad der kan opkræves pr. dag for leje af fjernsyn. Dette loft er i 1999 fastsat til 5 kr. pr. dag. ...

Der er ikke fastsat noget loft over den samlede betaling for leje af fjernsyn. Loftet for betaling pr. dag er imidlertid fastsat således, at betalingen kan dække institutionens udgifter til indkøb og reparation af apparaterne, udgifter til antenneafgifter og licenser og tilslutningsafgifter til hybridnet. Da der i hvert enkelt tilfælde er tale om et budget, vil der kunne forekomme mindre overskud. Et eventuelt overskud fra udlejningen kan genanvendes i den enkelte institution til velfærdsfremmende foranstaltninger for de indsatte og kommer således de indsatte til gode.

Fængslet har oplyst, at de indsatte i arrestafdelingen på Statsfængslet i Vridsløselille dels betaler 30 kr. ugentlig for leje af fjernsyn, dels betaler et beløb til de indsattes antenneforening som administreres af fængslet. De indsatte har gennem tiderne ønsket et stort udbud af betalingskanaler, og disse ønsker er imødekommet af fængslet. Den enkelte indsatte har således et udbud på 35 kanaler herunder flere fremmedsprogede kanaler. Til gengæld vil udgiften til såvel leje af tv-apparat og udgift til antenneforeningen pr. dag være på godt 8 kr.

Fængslet har endvidere oplyst, at fængslet kan udstyre indsatte, der ikke ønsker at være medlem af antenneforeningen, med en stueantenne, så de pågældende vil kunne se de danske tv-kanaler, som ikke er betalingskanaler. Udgiften for at se fjernsyn vil for disse indsatte være på 30 kr. pr. uge.

Direktoratet finder herefter ikke grundlag for at kritisere administrationen af udlejning af fjernsyn på Statsfængslet i Vridsløselille. Direktoratet har dog

anmodet fængslet om, at de indsatte gøres opmærksom på denne valgmulighed. Dette kan eksempelvis ske ved at der gøres opmærksom herpå i de interne regler for arrestafdelingen.”

Det som direktoratet har anført om ordningen med udlejning af fjernsyn i Statsfængslet i Vridsløselille, vil indgå i en særskilt sag om udlejning af fjernsyn som jeg vil rejse over for Direktoratet for Kriminalforsorgen efter bestemmelsen i ombudsmandslovens § 17, stk. 1. Jeg vil vende tilbage til ordningen om udlejning af fjernsyn i Statsfængslet i Vridsløselille (og arrestafdelingen) når der foreligger svar i denne sag.

6.4. Vaskemaskiner og køleskabe

I arrestafdelingen er, som tidligere nævnt under pkt. 2, i et særskilt vaskerum placeret vaskemaskine og tørretumbler. Det er gangmanden som vasker for alle indsatte, og arrestafdelingen stiller vaskepulver til rådighed. Det fremgår desuden af husordenen at vasketøjet lægges i en pose sammen med en vaskeanvisning.

Det blev oplyst under inspektionen at vaskeordningen fungerer godt.

De indsatte har som det fremgår af pkt. 2.1., eget køleskab i cellen.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Besøg finder som nævnt sted i samme lokaler som fængslets indsatte benytter. Det fremgår af arrestafdelingens husorden at besøg for varetægtsarrestanter uden restriktioner kan bestilles over telefonen på besøgsafdelingen, og at besøg til isolerede arrestanter og arrestanter med besøgs- og brevkontrol af de pårørende skal aftales med politiet.

Ifølge husordenen kan besøg på hverdage finde sted mandag, onsdag og fredag fra kl. 9.30 og indtil kl. 11.30. På søndage kan besøg finde sted fra kl. 18.30 indtil kl. 20.00.

Af det ajourførte spørgeskema fremgår desuden at der er mulighed for at besøg kan strække sig ud over den tid de indsatte har krav på.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt det er muligt for alle de indsatte som ønsker det, at gennemføre besøg i overensstemmelse hermed.

Jeg beder tillige arrestafdelingen om at oplyse om der er mulighed for at fravige de nævnte tidspunkter, f.eks. for besøgende der på grund af arbejde ikke kan komme i arbejdstiden, eller som på grund af lang rejsetid har svært ved at kunne nå at være fremme til kl. 9.30 på hverdage.

Endvidere beder jeg arrestafdelingen om at oplyse hvorfor der ikke er mulighed for besøg om lørdagen og på helligdage.

Den telefonboks der som nævnt under pkt. 2.3. er placeret i den ene ende af gangen i arrestafdelingen, har ingen funktion idet forbindelsen er nedlagt. De telefonsamtaler de indsatte fører foregår i stedet fra personalerummet.

Af husordenen fremgår det i hvilket omfang isolerede indsatte og indsatte med brev- og besøgskontrol har tilladelse til at foretage telefonopkald. Derudover er det anført at øvrige indsatte kan ringe to gange ugentligt af maksimalt ti minutters varighed, inden kl. 20.00. Det er desuden anført at de ”indsatte selv betaler for private samtaler ved køb af telekort V.K. gennem personalet”.

Straffuldbyrdelsesloven § 57 og telefonbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001) indeholder detaljerede regler om de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene.

Varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003) indeholder ligeledes detaljerede regler for varetægtsarrestanters mulighed for at telefonere. Jeg henviser til bekendtgørelsens kapitel 22 og til kapitel 22 i direktoratets vejledning om denne bekendtgørelse (nr. 125 af 4. november 2003).

Af straffuldbyrdeslovens § 57, stk. 1, fremgår det at afsonere har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Den indsatte skal efter bekendtgørelsens § 2 normalt selv afholde udgifterne til samtalerne. Af bekendtgørelsens § 4 fremgår det at institutionens leder kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsat-tes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed.

Efter varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 1, kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt, få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes. Der gælder dog visse undtagelser, jf. stk. 2-5.

Straffuldbyrdesloven indeholder ingen begrænsninger med hensyn til antallet af personer/telefonnumre som der kan ringes til, men samtaler til bestemte personer kan nægtes efter en konkret vurdering. I kapitel 4 i telefonbekendtgørelsen der omhandler de lukkede fængsler og Københavns Fængsler, er en regel (§ 10) om at de indsat-tes ret til at føre telefonsamtaler i afsoningsafdelinger med almindeligt fællesskab hvor de tekniske forudsætninger for at føre kontrol efter bestemmelsens stk. 2, nr. 1, er til stede, herudover kan gennemføres ved at den enkelte indsatte får generel tilladelse til at telefonere til fire telefonindehavere som forinden er godkendt af institutionen.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk der havde en regel om at der højst måtte ringes til fem på forhånd godkendte numre, blev direktoratet anmodet om en udtalelse om denne regel.

Direktoratet anførte i den anledning i en udtalelse af 22. januar 2004 følgende:

” ...

Arresthuset har oplyst, at kravet, om at indsatte højst må ringe til 5 personer, er fjernet, men at de indsatte fortsat skal have godkendt de telefonnumre, der må ringes til.

Direktoratet kan henholde sig hertil og skal desuden oplyse, at efter direktoratets opfattelse er det ikke i sig selv i strid med straffuldbyrdslovens § 57 (henholdsvis de dagældende regler om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere), at arresthuset i de lokale regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes adgang til at telefonere fastsætter, at de indsatte som udgangspunkt kan få godkendt et bestemt antal telefonnumre. Dette forudsætter dog

- at arresthuset, hvis en indsat anmoder om at telefonere til andre telefonnumre end de således godkendte, i hvert enkelt tilfælde foretager en konkret vurdering i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens § 57 (henholdsvis reglerne om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere),
- at de indsatte informeres om, at der i overensstemmelse med ovenstående også er mulighed for at ringe til andre end de forud godkendte telefonnumre, og
- at der i øvrigt er tale om et antal telefonnumre, der i de fleste tilfælde vil dække størstedelen af de indsattes behov for at telefonere.

Direktoratet lægger herved til grund, at en ordning, hvorved der sker en samlet godkendelse af et antal telefonnumre, som den indsatte umiddelbart ønsker at ringe til, ligesom en samlet stillingtagen til, i hvilket omfang der skal ske påhør/aflytning af telefonsamtalerne, kan bidrage til at lette den praktiske gennemførelse af de indsattes adgang til at telefonere.

Af ovenstående følger, at husordenens (dagældende) bestemmelse, om at der ikke kunne ske ændringer i de noterede numre, medmindre der var særlige grunde hertil, efter direktoratets opfattelse ikke var i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens § 57.

Direktoratet har noteret sig, at arresthusets husorden nu er ændret, men har for god ordens skyld orienteret arresthuset om ovenstående.

...”

Talsmanden oplyste under samtalen at de udenlandske indsatte som ikke modtager besøg, ønsker en udvidelse af telefontiden – til for eksempel 30 minutter to gange ugentligt i stedet for 10. Talsmanden nævnte desuden at de indsatte som er overgået til afsoning, ikke har samme muligheder for at telefonere som afsonere i andre institutioner.

Under inspektionen blev det oplyst at der sondres mellem afsonere og varetægtsarrestanter, og at de indsatte i det omfang det er muligt, får ekstra tid til at telefonere i. For så vidt angår udlændinge som ikke modtager besøg, blev det oplyst at de efter en individuel vurdering kan få tilladelse til mere tid til at telefonere. Ledelsen oplyste desuden at ordningen i afdelingen administreres på en god måde, og anførte at afdelingens husorden ville blive ændret i overensstemmelse med måden telefonordningen administreres på.

Jeg har på det foreliggende grundlag ingen bemærkninger til telefonordningen i arrestafdelingen som jeg har noteret mig er fleksibel. Idet jeg går ud fra at husordenen nu er ændret således at det fremgår af husordenen hvordan telefonordningen administreres i arrestafdelingen, foretager jeg mig ikke mere i den anledning. For god ordens skyld anmoder jeg dog om underretning om ændringen i husordenen, jf. tillige pkt. 6.13.

6.6. Talsmandsordning

Arrestafdelingen havde på tidspunktet for inspektionen en talsmand i afdelingen som jeg – som det fremgår af ovenstående – havde en samtale med under inspektionen.

Straffuldbyrdslovens § 34 og talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001) indeholder detaljerede regler om talsmandsvirksomheden. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9 og varetægtsbekendtgørelsens § 24.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis de indsatte ikke har valgt talsmand, skal institutionen ved opslag eller lignende orientere de indsatte om muligheden herfor, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Arrestafdelingens husorden indeholder ikke et afsnit om talsmandsordningen i arrestafdelingen. Under min rundgang bemærkede jeg ikke opslag herom.

Jeg beder om oplysning om hvorledes de indsatte orienteres om muligheden for at vælge talsmand. Jeg beder desuden arrestafdelingen om at overveje at indføje oplysning herom i husordenen og underrette mig om resultatet af overvejelserne.

I talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5), og om talsmændenes drøftelser skal foregå med institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Direktoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner, at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Blandt det materiale som jeg har modtaget forud for inspektionen, er blandt andet de interne regler om talsmandsordning som statsfængslet har fastsat i medfør af talsmandsbekendtgørelsen. Det fremgår heraf at disse regler tillige omfatter arrestafdelingen.

Når de lokale regler om talsmandsvirksomheden ikke er fastsat i husordenen, bør denne efter min opfattelse indeholde udtrykkelig oplysning om hvor disse regler findes. Jeg beder derfor arrestafdelingen om at overveje (tillige) at indføre oplysning herom i husordenen og underrette mig om resultatet af overvejelserne.

6.7. Aviser og bøger

Under inspektionen blev det oplyst at arrestafdelingen modtager Ekstra Bladet, BT og Politiken. Det fremgår af arrestafdelingens husorden at dagens aviser kan lånes af de indsatte ved henvendelse til personalet ved udlevering af morgenmaden.

Jeg går ud fra at de indsatte selv sørger for deres egen morgenmad, kan bede om udlevering af dagens aviser ved opmønstringen.

Det fremgår desuden af afdelingens husorden at der ikke kan udleveres aviser til isolerede indsatte.

Efter straffuldbyrdslovens § 58, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 1, samt tidligere tilkendegivelser fra direktoratet, skal såvel afsonere som varetægtsarrestanter have stillet landsdækkende, nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed. Dette gælder også varetægtsarrestanter som er undergivet brev- og besøgskontrol, samt varetægtsarrestanter som er isolerede af retten. Isolerede varetægtsarrestanter kan dog ikke dele avis med medindsatte uden at det sikres at der ikke herved sker en tilsidesættelse af

rettens bestemmelse om isolation. Dette fremgår af pkt. 198 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen (vejledning nr. 125 af 4. november 2003).

Det er efter min opfattelse beklageligt at det fremgår af husordenen at der ikke kan udleveres aviser til de isolerede indsatte, og at arrestafdelingen – hvis praksis er som anført i husordenen – ikke administrerer (har administreret) i overensstemmelse med reglerne ovenfor. Jeg henstiller derfor til arrestafdelingen at ændre husordenen (og praksis) på dette punkt og beder om underretning når dette er sket.

Udenlandske indsatte bør ”så vidt muligt” have adgang til aviser på deres eget sprog, jf. straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3 og varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 3. Af pkt. 199 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen fremgår det at der – afhængig af andelen af udenlandske indsatte – bør være 1-2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de udenlandske indsatte. Denne forpligtelse kan opfyldes ved at etablere en ordning med et bibliotek om at overtage bibliotekets aviser efter en periode. Der kan også stilles udskrifter fra internettet til rådighed.

Der er ingen oplysninger om udlån af udenlandske aviser i afdelingens husorden. Det blev oplyst under inspektionen at udenlandske aviser findes i fængslets bibliotek, og at aviserne udleveres efter anmodning.

Jeg beder om oplysning om hvorledes de indsatte orienteres om muligheden for at låne udenlandske aviser. Jeg beder desuden arrestafdelingen om at overveje at indføre oplysning herom i husordenen og underrette mig om resultatet af overvejelserne.

Om biblioteksordningen i arrestafdelingen fremgår det af husordenen at (fængslets) bibliotekar bytter bøger en gang hver uge. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet

har eget bibliotek med ca. 6000 bind, og at bibliotekaren er i afdelingen hver torsdag. På forespørgsel blev det desuden oplyst at der ikke findes et bogkatalog.

Direktoratet for Kriminalforsorgens har i forbindelse med sagen vedrørende inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede tilkendegivet at bogkataloger bør forefindes på alle biblioteker, men at det vil være tilstrækkeligt med jævne mellemrum at udprinte et bogkatalog fra bibliotekets hjemmeside. I sagen vedrørende inspektion af Arresthuset i Holbæk – som jeg også omtalte under inspektionen – har den bibliotekar der betjener arresthuset, oplyst at der ikke (længere) findes ét bogkatalog, men at der til stadighed udkommer nye kataloger opdelt i genrer. Bibliotekaren anbefalede arresthuset at få en fortegnelse over de bøger som Holbæk Bibliotek udlåner, i genrerne kriminalromaner, rejsebeskrivelser, biografier, gamle danske skønlitterære forfattere og tegneserier, og at kataloger over nyudgivelser inden for alle genrer bliver stillet til rådighed på biblioteket. Denne ordning blev, efter at have været forelagt de indsattes talsmand, umiddelbart iværksat i arresthuset. Direktoratet havde ingen bemærkninger til denne ordning.

I Arresthuset i Nykøbing Falster praktiseres en ordning hvorefter arresthusets personale søger på nettet hvis de indsatte anmoder herom. De indsatte orienteres via et opslag på opslagstavlen om denne mulighed for søgning via bibliotekets hjemmeside, og det er præciseret at søgningen kan fx omfatte specielle bøger, bøger inden for forskellige genrer såsom kriminalromaner, kogebøger, rejsebeskrivelser eller lignende, alle bøger som en bestemt forfatter har udgivet, eller bøger på et specielt sprog eller om et specielt emne. Det fremgår tillige af opslaget at de indsatte vil få en udskrift af det fremfundne. Arresthuset har udarbejdet en vejledning til personalet om fremgangsmåden ved en sådan søgning. Det fremgår (også) af denne vejledning at der kan søges efter alle de kriterier man ønsker, og at den indsatte skal have et print af det fremfundne.

I denne sag er direktoratet anmodet om at komme med bemærkninger til arresthusets ordning, herunder om den efter direktoratets opfattelse er tilstrækkelig til at opfylde kra-

vet om at der bør være bogkataloger til rådighed. Direktoratet har i den anledning spurgt arrestforvareren om biblioteksordningen opfattes som tilfredsstillende for brugerne. Arresthuset har oplyst at de indsatte efter arresthusets opfattelse er tilfredse med ordningen, og at personalet efterkommer de indsattes ønsker om udskrifter af nyudgivelser fra biblioteket. Direktoratet har herefter udtalt at direktoratet ”derfor [finder] ordningen tilstrækkelig til at opfylde kravet om nyheder fra biblioteket”.

I en opfølgingsrapport af 11. maj 2005 har jeg noteret mig det oplyste og har anbefalet arresthuset udtrykkeligt i opslaget at anføre at de indsatte tillige kan få udskrift af en fortegnelse over nyudgivelser inden for alle genrer hvis de ønsker det.

Bogkataloger eller lister/udskrifter over bøger i forskellige genrer kan tjene som inspirationskilde for valg af bestemte bøger. Som anført ovenfor har direktoratet tidligere tilkendegivet at der bør være sådanne kataloger eller lignende til rådighed for de indsatte.

Jeg henstiller på denne baggrund til arrestafdelingen at overveje en løsning for afdelingen svarende til ordningen i fx Arresthuset i Holbæk eller Arresthuset i Nykøbing Falster. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven og § 80, stk. 3, i den nye varetægtsbekendtgørelse bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til både aviser, tidsskrifter og bøger mv. på deres eget sprog.

Jeg går ud fra at statsfængslets bibliotek har bøger på andre sprog end dansk, og jeg går desuden ud fra arrestafdelingen via biblioteket/bibliotekaren så vidt det er muligt, kan skaffe bøger til udenlandske indsatte på deres eget sprog.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

Under inspektionen blev det oplyst at den indsatte har en samtale med en socialrådgiver ved indsættelsen, og at der bliver udarbejdet handleplaner for den indsatte.

Spørgsmålet om samarbejdet med de enkelte kommuner blev ikke berørt nærmere. Jeg går ud fra at der ikke er generelle problemer med dette samarbejde.

6.9. Vold mv.

Af arrestafdelingens svar i det ajourførte spørgeskema fremgår det at der siden ibrugtagningen af afdelingen har været tilfælde af voldsepisoder mellem indsatte, men at der så vidt vides ikke har været indgivet politianmeldelse. Under inspektionen blev det oplyst at det drejer sig om to tilfælde hvor den ene episode foregik under en fodboldkamp.

Om vold mod personalet fremgår det af spørgeskemaet at der ikke har været sådanne episoder.

6.10. Præst m.fl.

Spørgsmålet om den gejstlige betjening af de indsatte blev ikke berørt under inspektionen, men det fremgår af arrestafdelingens husorden – under overskriften forsorg/præst – at de indsatte via anmodningseddelen kan rette henvendelse herom.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 25, stk. 2, har en indsat ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund. Af pkt. 59 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen fremgår det at bestemmelsen omfatter præster m.fl. fra såvel anerkendte som godkendte trossamfund. I andre tilfælde vil det bero på en konkret vurdering om en person kan anses for præst eller lignende fra et trossamfund.

Jeg går ud fra at "præst" i husordenen også omfatter "lignende fra et trossamfund", jf. ovennævnte vejledning.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger under pkt. 6.13. for så vist angår husordenen.

6.11. Selvmord og selvmordsforsøg

Arrestafdelingen har i det ajourførte spørgeskema oplyst at der ikke har været selvmordsforsøg i arrestafdelingen siden ibrugtagningen i november 2003.

6.12. Egne genstande mv.

Det fremgår af straffuldbyrdslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. I genstandsbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 208 af 18. marts 2005) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2 (som således erstatter bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 som der er henvist til i varetægtsbekendtgørelsens § 26), er fastsat generelle begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Efter bekendtgørelsens § 9 kan institutionens leder endvidere i forbindelse med fastsættelse af nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i denne ret, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 22 af 17. marts 2005. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres. Det gælder fx ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug.

Bortset fra oplysning om penge er der ikke i afdelingens husorden regler om hvilke genstande der kan medtages.

Blandt det materiale som jeg har modtaget forud for inspektionen, er blandt andet de interne regler om de indsatte adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande. Det fremgår ikke heraf at disse regler tillige omfatter arrestafdelingen.

Jeg beder arrestafdelingen om oplysning om hvilke regler der gælder for de indsatte i afdelingen på dette område og oplysning om hvad de indsatte må have udleveret på cellerne.

6.13. Information af de indsatte og kontaktpersonordningen

Jeg modtog forud for inspektionen arrestafdelingens husorden som de indsatte får udleveret ved indsættelsen. Afdelingen råder tillige over de generelle vejledninger for afsøgnere og varetægtsarrestanter.

De indsatte informeres tillige ved forskellige opslag på opslagstavlen.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at de generelle vejledninger er oversat til andre sprog. Under inspektionen blev det oplyst at husordenen også findes på engelsk.

Under samtalen med talsmanden klagede han over at nytilkomne indsatte ikke ved indsættelsen modtager tilstrækkelig information om hvad der skal ske i deres sag, og information om afdelingen.

Vedrørende kontaktpersonordningen i afdelingen oplyste talsmanden på forespørgsel at det ikke var talsmandens indtryk at ordningen fungerer særlig godt, og at talsmanden ikke var klar over om alle indsatte kender ordningen.

Ledelsen oplyste om dette under den afsluttende samtale at kontaktpersonordningen i afdelingen efter ledelsens opfattelse fungerer godt, og at der er tildelt alle indsatte en kontaktperson. Ledelsen oplyste desuden at man imidlertid var indstillet på at gøre personalet opmærksom på vigtigheden af at alle indsatte er bekendt med ordningen.

For så vidt angår spørgsmålet om hvorvidt nytilkomne modtager tilstrækkelig information om hvad der skal ske i deres sag, går jeg ud fra at det blandt andet er kontaktpersonens opgave – i det omfang det er muligt – at besvare spørgsmål vedrørende den indsatte's sag. Idet jeg går ud fra at personalet af ledelsen er blevet gjort opmærksom på vigtigheden af at alle indsatte er bekendt med kontaktpersonordningen, herunder at det tillige er vigtigt at den enkelte indsatte er bekendt med hvem der er den indsatte's kontaktperson, foretager jeg mig ikke mere vedrørende kontaktpersonordningen og informationsniveauet over for den enkelte indsatte for så vidt angår deres konkrete sager.

Vedrørende spørgsmålet om information af (nytilkomne) indsatte om arrestafdelingen skal jeg bemærke at husordenen (den jeg har fået tilsendt) efter min opfattelse generelt kunne være mere fyldestgørende/oplysende. Udover at jeg har bedt arrestafdelingen om på flere punkter at overveje at lave tilføjelser i husordenen, skal jeg bede arrestafdelingen om tillige at overveje at foretage en egentlig gennemgang af husordenen med henblik på en eventuel uddybning af de enkelte punkter/tilføjelse af punkter – for eksempel om undervisningstilbud. Jeg skal samtidig anbefale arrestafdelingen i husordenen at henvise til fængslets interne regler (i det omfang disse også omfatter de indsatte i arrestafdelingen). Jeg beder om underretning om resultatet af afdelingens overvejelser.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt indledningsvist samtale med afdelingstalsmanden om de generelle forhold i arrestafdelingen og med en anden indsat først og fremmest om hans konkrete forhold. Under min afsluttende samtale med arrestafdelingens ledelse forelagde jeg kla-

gerne for ledelsen. De indsatte har ligeledes som nævnt indledningsvist fået særskilte svar fra mig på deres klager, og klagerne af generel karakter er medtaget i gennemgangen ovenfor.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale mv. vedrørende arrestafdelingens sager fra 1. november 2003 til 1. november 2004 om anvendelse af håndjern, anvendelse af magt, anbringelse i observationscelle og anbringelse i sikringscelle. Jeg modtog herefter 5 rapporter om anvendelse af håndjern, 2 rapporter om anbringelse i observationscelle og én rapport om anbringelse i sikringscelle. En af de rapporter om anvendelse af håndjern som jeg har modtaget, vedrører en anvendelse der fandt sted den 11. februar 2003, og dermed før den 1. november 2003, hvorfor denne rapport ikke er medtaget i gennemgangen nedenfor. Der har i den ovennævnte periode været tilfælde med magtanvendelse.

Da jeg alene har modtaget 2 rapporter om anbringelse i observationscelle og én rapport om anbringelse i sikringscelle, har det ikke været muligt at udlede noget generelt heraf om arrestafdelingens behandling af sager om anbringelse i observations- og sikringscelle. Sagerne er derfor gennemgået som konkrete sager.

8.1. Håndjern

8.1.1. Indledning

1 af de 4 håndjernerapporter som jeg har modtaget, vedrører anvendelse af håndjernertransportbælte. En sådan anvendelse er godkendt af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. pkt. 2, 6. afsnit i direktoratets vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Af pkt. 7 i samme vejledning fremgår det at der gælder samme regler for anvendelse af håndjernertransportbælte som for anvendelse af

håndjern. I det følgende sondres der derfor ikke mellem anvendelse af håndjern og håndjernstransportbælte, og alle anvendelser omtales som anvendelse af håndjern.

Rapporterne dækker perioden fra den 6. november 2003 til og med den 17. august 2004, dvs. en periode på godt 9 måneder.

Anvendelsen skete i alle 4 tilfælde over for en afsoner.

8.1.2. Retsgrundlag

Anvendelse af håndjern er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 65 og Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelbekendtgørelsen) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. § 90 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003 som trådte i kraft den 1. december 2003). Hertil knytter sig vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

8.1.3. Betingelser

Efter straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, kan håndjern anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1), for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2) eller for at hindre undvigelse (nr. 3). Håndjern må dog efter stk. 2 ikke anvendes hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Det fremgår af pkt. 2, 2. afsnit, i vejledningen at straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, nr. 3, om anvendelse af håndjern for at hindre undvigelse, navnlig tilsigtes anvendt under transport af den indsatte uden for institutionen. Hvis der ved transport af indsatte er en

konkret mistanke om undvigelse, eller den indsatte har sat sig til modværgelse i forbindelse med transporten, skal den indsatte ifølge vejledningens pkt. 2, 4. afsnit, som altovervejende hovedregel have håndjern på. Der skal dog stadig foretages en konkret vurdering.

I alle 4 tilfælde blev håndjern anvendt under transport uden for arrestafdelingen (fængslet). I 3 tilfælde blev håndjern anvendt for at hindre undvigelse og i det sidste tilfælde for at afværge truende vold.

Som det fremgår af pkt. 8.1.4., er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen for anvendelsen af håndjern i de enkelte tilfælde.

8.1.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen for anvendelsen af håndjern.

Som det fremgår af pkt. 8.1.3., skal der ved alle transporter foretages en konkret vurdering af hvorvidt anvendelse af håndjern skal finde sted. I vejledningen er angivet nogle af de momenter som der skal lægges vægt på ved denne vurdering. Det drejer sig bl.a. om oplysninger fra politiet, oplysninger om den indsatte adfærd, baggrunden for transporten og oplysninger om tidligere indsættelsesforløb.

I sagen der drejer sig om anvendelse af håndjern den 21. januar 2004 (j.nr. 2003/302/00348) for at afværge truende vold, fremgår det af blankettens pkt. 3 (Beskrivelse af episoden) at indsatte dags dato skulle overføres til Københavns Fængsler, at han ikke var i et udgangsforløb, og at han er kendt for at være opfarende og truende. Under pkt. 18 fremgår desuden at transporten køres umiddelbart efter at den indsatte har truet to fængselsfunktionærer.

I sagen der drejer sig om anvendelse af håndjern den 10. marts 2004 (j.nr. 2004/302/00062) for at hindre undvigelse, fremgår det af blankettens pkt. 3 at den indsatte skulle til Københavns Byret – fogedretten, og at han ifølge politiet i Hillerød er kendt som undviger.

Jeg har ingen bemærkninger til begrundelserne i disse to sager.

I sagen der drejer sig om anvendelse af håndjern den 6. november 2003 (j.nr. 2003/302/00346) for at hindre undvigelse, fremgår det af blankettens pkt. 3 at den indsatte skulle fremstilles i retten i Horsens, at den indsatte var sigtet for trusler om vold over for personalet i Statsfængslet ved Nr. Snede, og at den indsatte afsonede en dom på tre måneder.

I sagen der drejer sig om anvendelse af håndjern den 17. august 2004 (j.nr. 2004/302/00219) for at hindre undvigelse, fremgår det af blankettens pkt. 3 at den indsatte skulle til behandling i Vestre Fængsel, at den indsatte afsonede en dom på fængsel i tre år, og at den indsatte var dømt for grov narkotikakriminalitet.

Det burde derfor efter min opfattelse i disse to sager have været nærmere angivet hvorfor arrestafdelingen skønnede at var en risiko for undvigelse. Jeg går ud fra at arrestafdelingens ledelse vil indskærpe at der i notatet skal være en udførlig begrundelse for anvendelsen af håndjern i de enkelte tilfælde. Da jeg går ud fra at der i begge tilfælde er foretaget en konkret vurdering af behovet for anvendelse af håndjern, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Det tilføjes at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en udførlig begrundelse. Ved min gennemgang af håndjernerapporterne er jeg således (som nævnt

under pkt. 8) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde.

Ved inspektioner gennem de seneste år der har omfattet en gennemgang af håndjernerapporter, er det min erfaring at der ikke sjældent er en uklar begrundelse ved anvendelse af håndjern. Dette har muligvis sammenhæng med at blanketten ikke indeholder et særskilt punkt til angivelse af en begrundelse som derfor ofte må udledes af blandt andet punktet om beskrivelse af episoden (blankettens pkt. 3). Jeg beder på den baggrund direktoratet om at overveje om der er grundlag for at tilføje et yderligere punkt på blanketten til angivelse af begrundelsen for anvendelse af håndjern. Jeg skal i den forbindelse tilføje at jeg er opmærksom på at direktoratet tidligere har indskærpet at der skal foretages udførligt notat om begrundelsen for anvendelse af håndjern.

8.1.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 3, skal håndjern anvendes så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev ikke anvendt magt i nogen af tilfældene i forbindelse med brugen af håndjern.

8.1.6. Kompetence mv.

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern (bekendtgørelsens § 2, stk. 1). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.). Rap-

porten skal indeholde oplysning om denne underretning, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Det fremgår af det materiale jeg har modtaget fra arrestafdelingen, at der er fastsat interne kompetenceregler på dette område (jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, pkt. 10). Det fremgår blandt andet af disse kompetenceregler at afgørelse efter bekendtgørelsens § 2, stk. 1, kan træffes af afdelingsledere eller disses souschefer.

I alle tilfælde er det noteret at beslutningen om anvendelse af håndjern er truffet af en overvagtimester.

Der er i alle tilfælde sket underretning til afdelingslederen, og tidspunktet for underretningen fremgår af blanketten.

I et tilfælde er underretning givet før anvendelsen af håndjern (godt to timer før). Der er derfor ikke tale om underretning efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt. Jeg går ud fra at det reelt er den person som underretning blev givet til, der traf afgørelse i sagen.

Rapporterne er i intet tilfælde efterfølgende påtegnet af ledelsen, og rapporterne ses således ikke at have været gennemgået af ledelsen.

Jeg anmoder om oplysning om ledelsens, herunder inspektionens, tilsyn med området for anvendelse af håndjern.

8.1.7. Lægetilsyn

Efter lovens § 65, stk. 3, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens overvejelser vedrørende lægetilsyn, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Der er i alle tilfælde anført at der ikke er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern. Lægetilsyn er således ikke skønnet nødvendigt i noget tilfælde.

8.1.8. Ophør og varighed

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af håndjern er ophørt. Der er ikke i øvrigt regler om hvornår anvendelsen skal bringes til ophør, men håndjern må naturligvis ikke anvendes længere tid end betingelserne herfor i lovens § 65, stk. 1, er opfyldt. (I det tidligere gældende cirkulære om anvendelse af håndjern var en bestemmelse i afsnit D, § 9, stk. 2, hvorefter anvendelsen af håndjern ikke måtte udstrækkes længere end formålet gjorde det absolut påkrævet).

Der er notat i alle tilfælde om såvel anvendelsestidspunktet som ophørstidspunktet for anvendelsen af håndjern. Anvendelsen i 3 af tilfældene varede i henholdsvis 30 minutter, 1 time og 30 minutter og godt 1 time. I det sidste tilfælde der vedrører fremstilling i Retten i Horsens, varede anvendelsen knap 9 timer. Der er ikke notat om hvorvidt håndjernene (transportbælte i dette tilfælde) blev taget af under retsmødet, men det går jeg ud fra.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anvendelsen af håndjern i noget tilfælde har strakt sig ud over den periode hvor betingelserne for anvendelsen var opfyldt.

8.1.9. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Den elektroniske blanket indeholder en standardtekst i forbindelse med hvilken det skal angives hvem der har vejledt den indsatte om muligheden for at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber. Der er givet klagevejledning i alle tilfælde.

8.2. Anbringelse i observationscelle

8.2.1. Indledning

Jeg har som tidligere nævnt modtaget 2 rapporter om anbringelse i observationscelle. Anbringelserne i observationscelle fandt sted den 11. november 2003 og den 15. juni 2004. Den ene af de anbragte var varetægtsarrestant, og den anden var afsoner.

I ét tilfælde har observationscelleanbringelsen fundet sted i forlængelse af en sikringscelleanbringelse idet det er skønnet at der fortsat var behov for særlig observation.

8.2.2. Retsgrundlag mv.

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, her-

under anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 84 af 9. juli 2003. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsernes § 1 og varetægtsbekendtgørelsens § 89.

Efter pkt. 8 i vejledningen skal den rapport som skal udfærdiges efter § 17, stk. 2, udfærdiges på en særlig blanket (DfK 110 A). De notater om tilsyn som skal udfærdiges efter § 19 i bekendtgørelsen, skal endvidere ske på et særligt skema (DfK 107 A).

Rapporterne er alle udfærdiget på den elektroniske blanket der findes i klientsystemet. Denne blanket indeholder tillige rubrikker til notater om tilsyn.

Notater om tilsyn er i begge tilfælde ført i disse rubrikker.

8.2.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle, er angivet i § 14 i bekendtgørelsen. Anbringelse i observationscelle kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelsen er i begge tilfælde sket efter nr. 3.

8.2.4. Begrundelse

Efter § 17, stk. 2, i bekendtgørelsen skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 7 i vejledningen til bekendtgørelsen skal begrundelsen indeholde ”en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå”.

Der er ikke i nogen af tilfældene henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

Det er beklageligt. Jeg går ud fra at institutionen fremover er opmærksom på kravet om angivelse af retsgrundlaget.

I det ene tilfælde er der givet en begrundelse for anbringelsen i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen.

I det andet tilfælde hvor observationscelleanbringelse fandt sted i forlængelse af en sikringscelleanbringelse er det i beskrivelsen af episoden alene anført at den pågældende ”blev udtaget af fikseringen kl. 14.10, efter at have været observeret stille og rolig og overført til obs.cellen.”. Der er derudover i rapporten henvist til behovet for særlig observation. Det fremgår af sikringscellerapporten – som er vedhæftet observationscelle-rapporten – at den pågældende er udtaget af remme og hensat i observationscelle.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg har jeg for så vidt angår et lignende tilfælde hvor der dog var en direkte henvisning til sikringscellerapporten som

var vedlagt, rejst spørgsmål om hvorvidt den anførte begrundelse var tilstrækkelig. Direktoratet har i den anledning i sin udtalelse af 24. februar 2004 anført følgende:

” ...

Anbringelse i observationscelle efter straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 2 [skal være nr. 1; min bemærkning], kan finde sted, hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det. Det fremgår af det anførte, at det er disse hensyn arresthuset har henvist til.

Direktoratet har ved behandlingen af sager om sikringscelleanbringelse været specielt opmærksom på, at institutionen så vidt muligt snarest søger at anvende et mindre indgribende middel, således at sikringscelleanbringelsen – selv om det ikke umiddelbart kan anses for forsvarligt at lade den indsatte få ophold i almindeligt fællesskab – kan bringes til ophør. Direktoratet har accepteret, at der, i tilfælde hvor betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af forløbet af sikringscelleanbringelsen, i rapporten om det efterfølgende forsøg med observationscelleanbringelse som ’beskrivelse’ alene henvises til det anførte i rapporten om den forudgående anbringelse i sikringscelle.

Direktoratet anser derfor henvisningen til sikringscellerapporten (som er vedlagt) for at være i overensstemmelse med denne praksis.

...”

I forbindelse med min inspektion af Arrestafdeling i Statsfængslet i Horsens har jeg i en konkret sag udtalt følgende:

”Bortset fra at bemærke at det efter min opfattelse havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscellerapporten, og idet jeg går ud fra at betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten (som jeg ikke har modtaget), foretager jeg mig ikke mere vedrørende begrundelsen i dette tilfælde.”

Jeg har noteret mig at det er anført i rapporten (vedrørende observationscelleanbringelsen der skete i forlængelse af sikringscelleanbringelsen) at der er henvist til behov for særlig observation. Jeg bemærker hertil at det derudover havde været mest rigtigt hvis

der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscellerapporten.

8.2.5.   Kompetence mv.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af håndjern og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Af det materiale som jeg har modtaget fra arrestafdelingen, fremgår det at der er fastsat interne kompetenceregler på dette område (Instruks til personalet). Det fremgår blandt andet af disse kompetenceregler at afgørelse om anbringelse i observationscelle, kan træffes af afdelingslederen eller dennes souschef, personale- og sikkerhedskonsulent eller dennes souschef. Det fremgår desuden heraf at afgørelsen i ydertidspunkterne kan træffes af overvagtimesteren/natlederen, og at hvis dette tidsmæssigt ikke er muligt træffes afgørelsen af det tjenestegørende personale som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde.

I begge tilfælde er det noteret at beslutningen om anbringelse i observationscelle er truffet af en fængselsfunktionær. I det tilfælde hvor observationscelleanbringelsen fandt sted i forlængelse af sikringscelleanbringelsen, fremgår det imidlertid af sikringscellerapporten at den overvagtimester som traf beslutningen om at udtage pågældende af sikringscelle, ligeledes satte pågældende i observationscelle.

Jeg går på den baggrund ud fra at afgørelsen om anbringelse i observationscelle reelt er truffet af en overvagtimester. Det er under henvisning hertil beklageligt at det i rapporten er angivet at afgørelsen er truffet af en fængselsfunktionær.

Under henvisning til fængslets (og arrestafdelingens) interne kompetenceregler beder jeg om oplysning om hvorvidt overvagtimesteren havde kompetence til at træffe afgørelse om anbringelse i observationscelle på det pågældende tidspunkt.

Det er i det ene tilfælde anført at der er sket underretning til en anden fængselsfunktionær.

Fra ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler, Vestre Fængsel, er jeg bekendt med at klientsystemet henter data vedrørende stillingsbetegnelse i en database hvor funktionær og andet ikke er anført, og at fungerende overvagtimestre således står anført som fængselsfunktionærer. Bortset fra at bemærke at det gør det vanskeligt at efterprøve om de interne kompetenceregler har været overholdt i konkrete tilfælde, gav det ikke ombudsmanden anledning til at foretage sig mere.

Jeg går ud fra at den fængselsfunktionær som har modtaget underretning om anbringelsen, har kompetence til at modtage underretning.

I det andet tilfælde fremgår det ikke af rapporten om der er sket underretning.

Det er beklageligt at der i dette tilfælde ikke er sket eller ikke er gjort notat om underretning.

Beslutning om ophør af anbringelsen er i begge tilfælde truffet af en fængselsfunktionær.

Der er ikke i den ovennævnte instruks anført noget om hvem der er kompetent til at træffe beslutning om ophør af anbringelse i observationscelle.

Jeg går ud fra at det personale som har truffet beslutning om ophør af anbringelsen, er kompetente hertil. Jeg går desuden ud fra at statsfængslet vil overveje at skrive en tilføjelse til de interne regler vedrørende kompetenceforholdet i forbindelse med beslutning om ophør af observationscelleanbringelse.

De to rapporter er ikke efterfølgende påtegnet af ledelsen, og rapporterne ses således ikke at have været gennemgået af ledelsen.

Jeg anmoder om oplysning om ledelsens, herunder inspektionens, tilsyn med området for anbringelse i observationscelle.

8.2.6. Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal der i forbindelse med anbringelsen ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

De elektroniske blanketter i klientsystemet vedrørende anbringelse i observationscelle indeholder valglister hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt.

Valglisterne om visitation og omklædning er udfyldt i begge sager.

I den ene sag (anbringelsen den 11. november 2003) fremgår det at er sket en undersøgelse af den indsattes person, men ikke omklædning.

I den anden sag (anbringelsen den 15. juni 2004) hvor observationscelleanbringelsen er sket i forlængelse af en sikringscelleanbringelse, er det anført at der ikke er foretaget en undersøgelse af den indsattes person eller er sket omklædning. Det fremgår desuden ikke af den vedhæftede sikringscellerapport om dette er sket.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 7, 1. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

Under henvisning til sikringsmiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2, går jeg umiddelbart ud fra at der skete undersøgelse af den indsattes person (og omklædning). Det fremgår imidlertid af et af tilsynsnotaterne i sikringscellerapporten at der er fundet et bonhoved på madrassen.

På denne baggrund anmoder jeg om oplysning om hvorvidt der skete undersøgelse af den indsatte person og omklædning ved sikringscelleanbringelsen.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner (nu bekendtgørelse nr. 826 af 26. juli 2004). Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at den indsatte ved den anbringelse i observationscelle (den 11. november 2003) hvor der fandt personundersøgelse sted, er orienteret i overensstemmelse med § 2, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod dette.

8.2.7. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 1, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2). Samme regel gælder ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. straffuldbyrdslovens § 66, stk. 6. Disse bestemmelser adskiller sig sprogligt fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, jf. straffuldbyrdslovens §§ 62, stk. 4, 2. pkt. og 65, stk. 3, 2. pkt., hvoraf fremgår at der skal gennemføres lægetilsyn hvis der i disse sager er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Det er dog i kommentaren til straffuldbyrdsloven anført at der efter bestemmelsen i straffuldbyrdslovens § 66, stk. 6, skal foretages lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, og at det

svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt og håndjern, jf. kommentaren s. 162.

I begge tilfælde er rubrikken om tilkald af læge ikke udfyldt.

I det ene tilfælde (anbringelsen den 11. november 2003) fremgår det af tilsynsnotaterne at den indsatte ca. 35 minutter efter anbringelsen havde samtale med en sygeplejerske, og at sygeplejersken anbefalede at den indsatte skulle blive i observationscellen indtil en psykolog havde talt med den indsatte. Det fremgår desuden af tilsynsnotaterne at den indsatte blev udtaget af observationscellen efter samtale med en psykiater. Sidstnævnte oplysning fremgår af et notat skrevet 17 dage efter anbringelsen, hvilket anføres skyldes at indsattes anbringelse fejlagtigt ikke blev afsluttet på tidspunktet for anbringelsens ophør.

I det andet tilfælde hvor den indsatte blev overført fra sikringscelle til observationscelle, fremgår det af rapporten om anbringelsen i sikringscelle (med fiksering) at der var lægetilsyn.

Ud fra ovennævnte lægger jeg til grund at behovet for lægetilsyn i forbindelse med indsættelsen i observationscelle har været overvejet i begge tilfælde.

Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 2, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter henholdsvis § 18, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Selv om det andre steder end af feltet om tilkald af læge (indirekte) fremgår at lægetilsyn har været overvejet, bør det efter min opfattelse også fremgå af rubrikken hertil. Hvis tilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

8.2.8. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. bekendtgørelsens § 19. Enhver der tilses den pågældende, skal gøre notat herom på et observationsskema (i selve rapporten i klientsystemet) uanset om der er sket ændringer i den indsatte forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 6 i vejledningen.

Jeg er bekendt med at direktoratet har overvejet problemet med at der i den blanket der findes i klientsystemet, automatisk stemples det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. I sagen vedrørende min inspektion af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens har direktoratet oplyst at det ikke er muligt teknisk at ændre på dette forhold. Problemet med at observationstidspunktet ikke registreres (stemples), må derfor løses ved at den der indtaster observationerne, i (begyndelsen af) hvert notat anfører tidspunktet for observationen. Direktoratet har desuden oplyst at denne fremgangsmåde er beskrevet i on-line hjælpen i klientsystemet.

I begge rapporter er der tilsynsnotater. I 2 tilfælde fremgår det at notatet er indføjet efter at tilsynet rent faktisk fandt sted, idet det i teksten er noteret henholdsvis hvornår tilsynet fandt sted eller samtale med sygeplejerske fandt sted.

Jeg har ingen bemærkninger hertil.

For så vidt angår intervaller mellem tidspunkterne for observationer, beder jeg om oplysning om hvorvidt statsfængslet (og arrestafdelingen) har fastsat eller har overvejet at fastsætte interne retningslinjer for hvor hyppigt der skal ske tilsyn.

Der er i begge tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, og det fremgår at der i alle tilfælde har været tilsyn helt frem til udtagelsen.

8.2.9. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 2.

Under pkt. 5 i vejledningen er det om hyppigheden af tilsyn ved personalet anført at det hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i begge tilfælde af rapporterne, og varigheden af anbringelsen er tillige anført i døgn, timer og minutter.

8.2.10. Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 17, stk. 2, sidste pkt., skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog som tidligere nævnt alene for dømte. Den ene af de anbragte var afsoner og den anden varetægtsarrestant.

I ingen af tilfældene er rapporten påtegnet oplysning om at der er givet klagevejledning. De elektroniske blanketter der anvendes i arrestafdelingen, indeholder ingen fortrykt oplysning om klagevejledning, herunder klagefrist.

Statsfængslet ved Horserød har i en udtalelse af 4. august 2004 i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af denne institution oplyst at klientsystemets rapportdel nu indeholder et felt om klagevejledning.

Jeg går ud fra at der er givet klagevejledning i begge de foreliggende tilfælde. Under henvisning til det oplyste (i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet ved Horserød) om ændring af blanketten i klientsystemet foretager jeg mig ikke videre vedrørende spørgsmålet om notat om klagevejledning, herunder notat om klagefrist i sagerne vedrørende afsonere, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2, sidste pkt.

8.3. Sikringscelleanbringelse

8.3.1. Indledning

Jeg har som tidligere nævnt modtaget en rapport om anbringelse i sikringscelle. Denne anbringelse fandt sted den 15. juni 2004 og vedrører en afsoner. Den pågældende blev fikseret ved anbringelsen.

8.3.2. Retsgrundlag mv.

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 66 og bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Både loven og bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. juli 2001. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbyrdelseslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og nu også § 91 i den nugældende varetægtsbekendtgørelse.

8.3.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbyrdelseslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, og herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2. Efter bestemmelsens stk. 3 skal anvendelsen af sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Anbringelsen skete for at afværge truende vold (nr. 1). Der er ikke henvist til den konkrete bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven.

Fra direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus er jeg bekendt med at der på sikringscelleblanketten i klientsystemet mangler stempling af efter hvilken bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven anbringelsen er sket, men at det vil blive rettet i forbindelse med revisionen af sikringscelleblanketten (der som tidligere nævnt ventedes at være sket inden 1. april 2004). Direktoratet har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Ålborg oplyst at det er planlagt at ændringen vil komme med i næste version af klientsystemet som skulle være sat i værk i marts 2005.

8.3.4. Begrundelse mv.

Efter § 13, stk. 1, i bekendtgørelsen skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af sikringscelle, herunder tvangsfiksering. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt.

Der er i sagen anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen under punktet ”Beskrivelse af episoden”.

8.3.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev anvendt magt over for den indsatte ved anbringelsen i sikringscellen. Magten bestod i et førergreb.

8.3.6. Kompetence mv.

En indsat kan anbringes i sikringscelle og herunder fikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker efter bestemmelse af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. straffuldbyrdslovens § 66, stk. 1. Også bestemmelse om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det

pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller den der er bemyndiget efter stk. 1, så hurtigt som muligt underrettes om det passerede. Dette følger af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Den under pkt. 8.2.5. nævnte instruks omhandler tillige sikringscelle og tvangsfiksering. Det fremgår blandt andet heraf at hvis afgørelse om anbringelse i sikringscelle er truffet af en tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, skal der ske underretning til overvagtmasteren i vagten.

Beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev truffet af en fængselsfunktionær. Der er ikke gjort notat om underretning til en overvagtmaster.

Det er beklageligt at der ikke er sket eller ikke er gjort notat om underretning.

Af den ovennævnte instruks fremgår det at ophør af anbringelse i observationscelle træffes af vagten, natleder, afdelingsleder, souschef eller personale- og sikkerhedskonsulent og dennes souschef.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er ifølge rapporten truffet af en overvagtmaster.

Rapporten er i feltet til ledelsens eventuelle bemærkninger påtegnet af en fængselsfunktionær.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt den pågældende fængselsfunktionær (på det tidspunkt) var en del af ledelsen.

8.4.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

Jeg henviser til pkt. 8.2.6. for så vidt angår undersøgelse af den indsatte.

8.4.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbydelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Forud for anvendelsen af tvangsfiksering skal der – på lige fod med anvendelse af sikringscelle – ske en konkret vurdering af hvorvidt fikseringen er nødvendig, eller om det er tilstrækkeligt at anvende sikringscelle uden fiksering. Også med hensyn til valg af fikseringsmidler skal der foretages en konkret vurdering af om det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der tillige skal anvendes fod- og håndremme eller handsker. Dette fremgår også af bemærkningerne til straffuldbydelseslovens § 66 i Straffuldbydelsesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003). Under ombudsmandens inspektion i 1998 af Statsfængslet i Horsens udtalte fængslet også at det i forbindelse med anbringelse i sikringscelle i hvert enkelt tilfælde skal overvejes hvilke fikseringsmidler der skal anvendes, jf. pkt. 7.4.11. i opfølgingsrapporten af 30. marts 2001 vedrørende denne inspektion.

Der er sket fiksering i forbindelse med den konkrete anbringelse. Der er anvendt bælte, håndremme og fodremme, men ikke handsker.

Tidspunktet for anvendelsen af fikseringen er angivet som samtidig med anbringelsen i sikringscellen. Af tilsynsnotaterne fremgår at ophør af fikseringen skete 8 minutter forud for det tidspunkt der er angivet for hvornår anbringelsen i sikringscelle ophørte.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 13, stk. 1, at den rapport der skal udarbejdes, skal indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt. Ombudsmanden har tidligere udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 392 vedrørende inspektion af Anstalten ved Herstedvester og til rapporten af 17. december 1999 vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens den 22. oktober 1998 der henviser hertil.

Der er ikke i forbindelse med anvendelse af fiksering gjort notat om nødvendigheden heraf, men der er som nævnt ovenfor ved beskrivelse af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle.

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Det er beklageligt at der ikke er gjort notat om nødvendigheden af at anvende fiksering, herunder at der ikke er anført en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang.

Selv om der ikke fremgår en konkret begrundelse for beslutningen om anvendelse af fiksering, går jeg ud fra at der i sagen er foretaget – og at der altid foretages – en konkret vurdering af om fiksering var nødvendig og af fikseringens omfang, således at fastspæn-

ding med alle (flere) fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb. Jeg går tillige ud fra at det vil blive indskærpet at det skal fremgå af rapporten at der er foretaget en sådan vurdering.

8.4.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende, medmindre lægen skønner at sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Det følger af vejledningens punkt 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme vis som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, andet afsnit, skal der gøres notat på observationsskema første gang lægen er søgt tilkaldt, samt – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle (eller er undergivet anvendelse af andre sikringsmidler), gøre notat om tilsynet på et observationsskema (DFK 107) uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold. Efter stk. 2 skal observationsskemaet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Også tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres på observationsskemaet, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering (jf. herom pkt. 8.3.10.) er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Det elektroniske paradigme i klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne ”Lægen tilkaldt”, ”Lægen genkaldt” og ”Lægetilsyn foretaget”. Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (evt. i form af et resumé). Notat om lægetilkald mv. er foretaget i dette paradigme i det konkrete tilfælde.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, som nævnt tilkaldes straks. Det følger af vejledningens pkt. 5, andet afsnit, at udgangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af en sygeplejerske kan ske i løbet af ganske få minutter.

Ombudsmanden har i forbindelse med de tidligere gældende regler, hvorefter læge skulle tilkaldes ”omgående” ved anvendelse af fikseringsmidler, udtalt at lægetilkald 10 minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tidligere har taget til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

De nugældende regler om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til loven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver alene at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Det fremgår af bemærkningerne til straffuldbyrdelseslovens § 66 i Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003) at det ved formuleringen af stk. 5 er præciseret at institutionen har en ubetinget pligt til straks at anmode om lægetilsyn, men at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet har i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Horsens i en udtalelse af 19. november 2001 yderligere præciseret at det således er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn, herunder også at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver.

I det konkrete tilfælde er det anført at lægetilkald er foretaget kl. 14.30, dvs. efter at den pågældende er taget ud af sikringscellen. Tidspunktet for hvornår lægetilsyn er foretaget, er kl. 16.40, dvs. over 2 timer efter at den indsatte er taget ud af sikringscellen og 8 minutter inden den indsatte udtages af observationscellen. Endvidere fremgår det under feltet ”Lægens bemærkninger/resume” at lægetilsynet har fundet sted telefonisk, og at lægen skriver et notat om tilsynet.

Da de angivne tidspunkter for tilkald af læge og lægetilsyn ligger efter den indsatte er taget ud af sikringscellen, går jeg ud fra at disse tidspunkter er forkerte. Jeg beder derfor om oplysning om hvornår tilkald af læge og lægetilsynet fandt sted. Jeg beder desuden om at modtage en kopi af lægens notat, jf. det anførte under feltet ”Lægens bemærkninger/resume”.

8.3.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

Det fremgår af vejledningens punkt 4, afsnit 1, at det af bemærkningerne til loven fremgår at en fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale som ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Efter vejledningens punkt 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens punkt 10 skal vagten (og enhver anden der tilser den indsatte) som nævnt gøre notat om tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Der skal ske notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter i den periode den indsatte er fikseret i sikringscelle.

Forståelsen af begrebet fast vagt er blevet behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille i juni 2000. Direktoratet har den 14. oktober 2002 udtalt sig om direktoratets forståelse og har oplyst at ville informere kriminalforsorgens institutioner om denne. Med brev af 9. maj 2003 har direktoratet sendt en kopi af denne underretning hvoraf det fremgår at direktoratet ikke finder at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig vis tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder vedrørende spørgsmålet om ophævelse af fikseringen. Direktoratet har bemærket at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, fx fordi det viser sig at den indsatte er meget udskældende eller spyttende mv.

Som anført ovenfor under pkt. 8.3.8. har fikseringen i det konkrete tilfælde varet i stort set samme tidsrum som selve anbringelsen i sikringscelle (som varede 3 timer og 23 minutter).

Det fremgår ikke om/at der er udpeget en fast vagt til at føre tilsynet med den anbragte. Det fremgår heller ikke hvem det i givet fald måtte være, alt afhængig af tidspunktet. Tilsyn er sket ved tre forskellige fængselsfunktionærer. Sidste tilsynsnotat er udfærdiget

af afdelingens souschef 10 minutter efter det forudgående tilsyn hvor det besluttes at den indsatte udtages af sikringscellen og overføres til observationscellen.

Jeg beder arrestafdelingen om en udtalelse om hvorvidt der i sagen i overensstemmelse med de ovenfor gengivne regler udpeges en ansvarlig fast vagt, og i givet fald om der noget sted gøres notat herom.

Under henvisning til direktoratets brev af 9. maj 2003 med underretning af kriminalforsorgens institutioner beder jeg endvidere om en udtalelse vedrørende det forhold at en af funktionærerne kun har varetaget funktionen som fast vagt i højst en halv time.

Ingen af de personer som deltog i magtanvendelsen/fikseringen, har ført tilsyn med den anbragte.

Der er ved alle tilsynene gjort notat om indsattes tilstand.

8.3.11. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

I de regler der var gældende forud for straffuldbyrdelsesloven, fandtes en bestemmelse (i cirkulærets § 19, stk. 1) om at ophold i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler ikke måtte udstrækkes længere end det skønnedes absolut påkrævet.

Der er ikke i de gældende regler om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering sat en bestemmelse ind der svarer til bestemmelsen i § 14, stk. 2, i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab vedrørende observationscelleanbringelse om at anbringelsen straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt.

Anbringelsen varede som tidligere nævnt 3 timer og 23 minutter, og fikseringen som også tidligere nævnt 8 minutter kortere.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anbringelsen og fikseringen ikke blev bragt til ophør på det tidspunkt hvor betingelserne herfor ikke længere var opfyldt.

8.4.12. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog som tidligere nævnt alene for dømte, og der gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for vare-tægtsarrestanter (og anholdte).

Det fremgår ikke at den indsatte i det konkrete tilfælde er vejledt om klagemuligheden. Den i arrestafdelingen anvendte elektroniske blanket indeholder ingen fortrykt oplysning om klagevejledning, herunder klagefrist.

Som nævnt under pkt. 8.2.10. har Statsfængslet ved Horserød i en udtalelse af 4. august 2004 i sagen vedrørende min inspektion af denne institution oplyst at klientsystemets rapportdel nu indeholder et felt om klagevejledning i de elektroniske blanketter der anvendes ved anbringelse i observationscelle. Jeg går ud fra at der samtidig er indføjet en fortrykt tekst med angivelse af klagevejledning i de blanketter der anvendes ved anbringelse af sikringscelle.

Jeg går ud fra at der er givet klagevejledning i det foreliggende tilfælde. Under henvisning til det oplyste (i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet ved Horserød) om ændring af blanketten i klientsystemet foretager jeg mig ikke videre ved-

rørende spørgsmålet om notat om klagevejledning, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt.

9. Opfølgning

Jeg beder arrestafdelingen om at sende de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arrestafdelingen (Statsfængslet i Vridsløselille), Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arrestafdelingen.

Lennart Frandsen
Inspektionschef